

Uwarunkowania psychologiczne i metody rozwijania wrażliwości moralnej młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym

mgr Agnieszka Radwan

Streszczenie

Wprowadzenie: Wrażliwość moralna dzieci i młodzieży to problem ważny społecznie i naukowo. Dotyczy to szczególnie młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, której poświęcono badania przedstawione w tej pracy. Zadano trzy pytania badawcze dotyczące: poziomu wrażliwości moralnej w badanej grupie, skuteczności autorskiego programu wspierającego rozwój wrażliwości moralnej zastosowanego w badaniach oraz psychologicznych uwarunkowań wrażliwości moralnej. Ze względu na zakres pytań i zaplanowany model badawczy, przeprowadzone badania obejmują dwa schematy badań: quasi-eksperymentalny oraz badania korelacyjne.

Metoda: Badania przeprowadzono w grupie 40 uczniów szkoły specjalnej z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, w przedziale wiekowym od 12 do 22 lat, z przewagą okresu późnego dorostania (80% grupy badanej). Zastosowane narzędzia badawcze obejmują: *Inwentarz Wrażliwości Moralnej* T. Witkowskiego, W. Otrębskiego, G. Wiącka, A. Czus, K. Mariańczyk, *Skalę Zachowania Przystosowawczego dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych* w przekładzie J. Kostrzewskiego, *Arkusz Zachowania się Ucznia* B. Markowskiej, *Arkusz monitoringu rozwoju ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym* A. Tanajewskiej, R. Naprawy, *Skalę Dojrzałości Społecznej* E. Dolla, *Metodę do badania zdolności rozpoznawania dobra i zła moralnego* A. Radwan. Do kontroli poziomu funkcjonowania intelektualnego wykorzystano *Skalę Inteligencji Stanford – Binet (Piąta Edycja)* G. H. Roid w polskiej adaptacji U. Sajewicz-Radtke, B. M. Radtke, M. Lipowskiej.

Wyniki: Badania własne pokazują, że przedstawiony w pracy autorski program wspierający wrażliwość moralną jest skuteczny, jako metoda zwiększania zdolności rozpoznawania dobra i zła moralnego, nie powoduje jednak wzrostu samej wrażliwości moralnej. Poziom wrażliwości moralnej w badanej grupie jest niższy w porównaniu z osobami z lekką niepełnosprawnością intelektualną. Wyniki badań potwierdzają także współzależność wrażliwości moralnej z zachowaniami przystosowawczymi, z rozwojem poznawczym i emocjonalno-motywacyjnym, wiedzą w zakresie edukacji społecznej, wiekiem dojrzałości społecznej oraz częściową współzależność z przystosowaniem społecznym.

Dyskusja: Przeprowadzone badania stanowią próbę wypełnienia luki badawczej w obszarze funkcjonowania moralnego młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym. Użyteczne w tych badaniach może być zaprezentowane narzędzie autorskie. Uzyskane wyniki mogą być wykorzystane przez teoretyków i praktyków, szczególnie w obszarze edukacji młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym; wrażliwość moralna; rozpoznawanie dobra i zła moralnego

31.03.2022r.

Ładysław
Wojciech

SUMMARY

Introduction: Moral sensitivity of children and teenagers is an issue that is important both socially and academically. It concerns especially young people with moderate intellectual disability, who are the main object of this scientific research. Three main questions have been asked about the effectiveness of the programme that supports moral sensitivity, the level of its effectiveness in the affected group and the psychological conditioning of moral sensitivity. The research constitutes of two schemes: quasi-experimental and correlated.

Method: The research has been conducted amongst 40 students of special-needs school, all of them with moderate intellectual disability. Age of the students varies between 12 and 22 years, with emphasis on the period of late adolescence (80% of the test group). Research tools consist of the following literature: *Inwentarz Wrażliwości Moralnej* T. Witkowskiego, W. Otrębskiego, G. Wiącka, A. Czus, K. Mariańczyk, *Skalę Zachowania Przystosowawczego dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych w przekładzie J. Kostrzewskiego*, *Arkusze Zachowania się Ucznia* B. Markowskiej, *Arkusze monitoringu rozwoju ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym* A. Tanajewskiej, R. Naprawy, *Skale Dojrzałości Społecznej* E. Dolla, *Metodę do badania zdolności rozpoznawania dobra i zła moralnego* A. Radwan. As a tool to measure the level of intellectual functioning *Skala Inteligencji Stanford-Binet Piąta Edycja* G. H. Roid in polish adaptation U. Sajewicz-Radtke, B. M. Radtke, M. Lipowskiej has been used.

Results: Research suggests that the customized programme that supports moral sensitivity is effective in increasing the ability to distinguish between moral good and evil. However, it does not increase the moral sensitivity itself. The level of moral sensitivity in the test group is lower than in the similar group of people with mild intellectual disability. Outcome of the research confirms the correlation of moral sensitivity and adapting behavior, development of knowledge, emotions and motivation, social abilities and social adaptation.

Discussion: Conducted study and the presented tool is a direct answer to a research gap in the field of moral functioning amongst youth with moderate intellectual disabilities. The outcome can be used both in theory and in practice, especially in education.

Key Words: moderate intellectual disability; moral sensitivity; the ability to distinguish between moral good and evil.

31.03.2022r.

*Łukasz
Czuperski*